

Навігатор громадянського суспільства: кроки до завершення війни та після

Результати напрацювань фасилітованої дискусії

30 вересня 2022 року у Львові відбулась фасилітована дискусія під назвою “**Навігатор громадянського суспільства: кроки до завершення війни та після**”. В рамках заходу представники громадянського суспільства, донорських організацій та органів державної влади за допомоги команди фасилітаторів обговорили наступне:

- Які сфери та проблеми потребуватимуть залучення організацій громадянського суспільства (ОГ) на шляху до перемоги та після
- Які напрямки потребуватимуть додаткової роботи для підвищення спроможності ОГС на цьому шляху
- Які є можливі сценарії розвитку подій та шляхи реагування на них для ОГС

Скорочення:

ГС - громадянське суспільство

ОГС - організації громадянського суспільства

ОМС - органи місцевого самоврядування

ОДВ - органи державної влади

Результати напрацювань. Аналіз внутрішнього середовища

Слабкі сторони ГС, які гальмують на шляху до перемоги:

Внутрішні (властиві ОГС)

- Неефективне використання ресурсів;
- відсутність внутрішніх політик;
- відсутність фінансової обізнаності (фандрейзинг);
- Функціональна необізнаність (операційна діяльність, управління фінансами);
- відсутність правової обізнаності;
- відсутність досвіду в адмініструванні проєктів;
- Використання неефективних каналів комунікації;
- не системне стратегічне планування;
- не прозорість;
- ілюзія експертності;
- Відсутність звички робити кабінетний аналіз (інституційна пам'ять);
- не розуміння потреб і планування безпекових факторів;
- Відсутність практики огляду помилок (after action review);
- Відсутність турботи про психологічну витривалість персоналу;
- Брак спроможності реагувати на складні процеси (корупція, суди)

Зовнішні (властиві громадському сектору)

- конкурентність, неспроможність домовлятися;
- претензії, а не пропозиції до влади;
- не здорова конкуренція;
- Ігнорування багажу та досвіду, здобутого з 2014 року;
- нестача бази компетенцій і навичок кооперацій серед ОГС;
- Відсутній план адаптації до реальності;
- Відсутність комунікації між собою про позитивний і негативний досвід;

Пов'язані (або посилились після) із масштабною війною

- втрата фокусу в деяких секторах і організаціях;
- бюрократія, завмирання великих фондів;
- Кадровий голод;

Сильні сторони ГС, які допомагають працювати на перемогу:

Внутрішні (властиві ОГС)

- Масштабність (бажання та спроможність впливати системно);
- Мережевість;
- Згуртованість
- вміння і бажання взаємодіяти з органами місцевого самоврядування;
- професійність;
- експертність;
- адаптивність;
- мотивація;
- самоорганізація;
- володіння технологіями;

Зовнішні (властиві громадському сектору)

- солідарність в спільноті ГС
- Доступ до ресурсів.
- прагнення, готовність до комунікацій з органами державної влади;
- Довіра з боку громадян (активність громадян, надання фінансової допомоги);

Пов'язані (або посилились після) із масштабною війною

- патріотизм (національна ідентичність);

Результати напрацювань. Аналіз зовнішнього середовища

Позитивні тренди в Україні і за межами (що мають позитивний вплив на Україну):

- Свобода як тренд; Україна - щит Європи; наше ЗСУ - приклад для всіх держав;
- стратегічне мислення, план відновлення;
- енергонезалежність; відмова від викопних джерел енергії; формування національної ідентичності;
- допомога через довіру, знайомство; людяність, сила духу, взаємодопомога; Україна - країна волонтерів; (3)
- лендліз; розвиток ВПК України; нарощення воєнного потенціалу;
- українізація світу ("сміливі українці");
- унікально швидка релокація підприємств/організацій;
- здатність ОГС бути запобіжником авторитаризму; українське ГС відстоює стандарти і цінності міжнародних організацій; нарощення "м'язів", "зубів" у спілкуванні з правоохоронними органами;
- інформаційна війна, кібервійська;
- доступ до освіти в Європі;
- віра в перемогу;
- опір до "звички до війни";

- санкції проти росії; світова ізоляція росії;
- зростання рівня довіри до громадянського суспільства;
- гуманітарна допомога;
- криза міжнародних інституцій (шанс для трансформації);
- міжнародна адвокація України;
- міжсекторальна взаємодія (влада, бізнес, громадський сектор);
- запит на розвиток інституційної спроможності;
- діджиталізація суспільства;
- гармонізація законодавства України - ЄС; швидка реакція законодавців; приведення законодавства до вимог сучасності;
- зниження податкового навантаження;
- увага до психологічного здоров'я / інклюзивність;
- ріст самозарадності українців;
- донорська підтримка, розбудова звязків, локальний рівень;
- деокупація / відновлення території України;
- посилення впливу "м'якої сили";
- формування нових підходів до діяльності МО;
- Українська мова, як тренд;
- взаємодія через репутацію;
- стимулювання розвитку стартапів;
- зміна ставлення до біженців/внутрішньо переміщених людей;
- боротьба з російською пропагандою;
- кристалізація геополітики, чорне і біле розділилося;
- зміна каналів отримання інформації;
- активізація малих громад;

Негативні тренди в Україні і за межами (що мають негативний вплив на Україну):

- бідність; інфляція; зниження видатків на соціальну політику;
- популізм;
- міграція;
- голод;
- технологічні тренди - кібератаки;
- занепад норм міжнародного права;
- екологічний тренд;
- не фаховість роботи правоохоронців (атаки на волонтерів);
- стереотип про грантожерів;
- глобальна поляризація і ескалація;
- створення політичними партіями і бізнесом ГО; кишенькові ГО, корупція;
- різний травматичний досвід (потреба в емпатії);
- вдаємо що вчимося чи працюємо (в онлайн), імітація через дистанційні формати;
- руйнування інфраструктури;
- влада скочується до авторитаризму;
- забруднення від війни;
- брак адміністративних послуг для громадських організацій, волонтерів;

Тренди, що потребують особливої уваги та додаткових зусиль від ГС:

- руйнування інфраструктури;
- влада скочується до авторитаризму;
- бідність; інфляція; зниження видатків на соціальну політику;
- деокупація / відновлення території України;
- діджиталізація суспільства;
- лендліз; розвиток ВПК України; нарощення воєнного потенціалу;
- формування національної ідентичності;

- міграція;
- забруднення від війни;
- активізація малих громад;
- міжсекторальна взаємодія (влада, бізнес, громадський сектор);
- тренд на свободу;
- влада скочується до авторитаризму;
- лендліз; розвиток ВПК України; нарощення воєнного потенціалу;

Останні дві теми із числа лідерів не були опрацьовані через брак бажаючих. Причиною може бути як відсутність готовності групи реагувати на виклик, так і відсутність експертизи в групі.

Тренд	Активності ГС для підсилення або протидії тренду	Активності для підсилення спроможності ОГС
Забруднення, пов'язане із війною	Навчальні матеріали/програми для ГС Взаємодія медіа-бізнес-держава Створення інформаційних кампаній, поширення та прийняття політик ОГС + бізнес Адвокація ОГС	Розробка єдиних інформаційних політик та політик захисту навколишнього середовища серед ОГС, створення регіональних та тематичних консорціумів, розробка сталих стратегій та постійний перегляд стратегій Навчання ОГС безпековим викликам
Глобальна економічна рецесія та економічна криза всередині країни	Проводити для бізнесу навчання з соц. орієнтованості; Переглянути і зменшити норми навантаження у початковій школі та садочку; Соціальна реклама; Навчання: соціальна відповідальність; Роботодавці - працівники; Законодавство;	Проводити аналіз перед тим як приймати рішення; Вчити аналізувати сектор з врахуванням громадської складової;
Формування національної ідентичності	просування українського на міжнародній арені; боротьба із корупцією; сприяння розвитку підприємництва; залучення та створення середовища для інвестицій; адвокація доступу до якісних медичних послуг; тепло / житло / їжа - гуманітарна допомога; промоція українського у всіх проявах; боротьба з бідністю.	ідентифікація національних ознак (ознаки ідентичності);
Свобода як тренд	Новий суспільний договір - перезаснувати відносини між владою, громадським суспільством, бізнесом; Більше інвестувати в освіту: "що таке бути громадянами?"; Дозволити користуватись зброєю;	Займатись організаційним розвитком, запобігти професійному вигоранню, WATCH DOGS NGOS, особисті історії.
Активізація малих громад	Зацікавленність членів громади: фінансування проектних робіт з урахуванням оточення; формування візії та її узгодження; детальні проекти розвитку по конкретному напрямку, формування профілю проектів; залучення інвестицій під реалізацію проектів Максимальна діджиталізація проектів:	надати громадам алгоритм збору вихідних даних; забезпечення фінансування;
Міграція	Міграційні стимули: безпека, житло, дохід; Очищення територій	Дослідження кількості і структури населення

Деокупація/відновлення території України.	Комунікація - інформація; Полісі адвокація, місцевий та національний рівень; Адвокація та інформаційний вплив на міжнародному рівні; Надання соціальних, гуманітарних послуг (стандарт); Фіксація масштабів руйнуванню/збитків та вироблення пріоритетів для відновлення; Розвиток малого бізнесу на місцях (інкубатори, стартапи, жіноче лідерство); Залучення інвестицій; Подолання екологічних наслідків; Розмінування, безпека життя;	Навчання роботі з деокупованими/зруйнованими територіями (міжнародний досвід); Професійні стандарти в кожній сфері; Співпраця з місцевою владою, бізнесом, громадянами/активістами (партнерство); Побудова діалогу з громадою (навички з розбудови громад) в тому числі через діджиталізацію.
Міжсекторальна взаємодія: влада, бізнес, громада.	Створення комунікаційного майданчика. Для знайомств - Тіндер; Виявити "проблеми та потреби" в громаді/регіоні/секторі; Вивчення кращих практик створення плану дій та залучення експертів; Пошук ресурсів; Розподіл обов'язків, спільна реалізація; Звітування, аналіз;	Інтеграція ГС в міські програми (навчальні програми, постійне спілкування = довіра); Адвокація змін, проведення інфокампаній; Посилення інституціональної спроможності - соціальні зв'язки, бути сильними; Тренд/Бренд - "Членство в ГС"; Нормальний/адекватний PR;
Діджиталізація суспільства.	Подолання цифрової нерівності, держава смартфонів; Публічні консультації; Зміцнення систем захисту інформації; Вироблення дорожньої карти.	Формування нормативного середовища; Формування переліку послуг; Розвиток платформ взаємодії; Напрацювання цифрових рішень.
Руйнування інфраструктури	Навчання ТРО, цивільних Детальне маркування постраждалої інфраструктури Залучення українських та міжнародних медіа аналіз регуляторами актів щодо будівництва + громадський контроль за процесами відновлення	Інформування щодо небезпеки Фандрейзинг на безпеку (армія) Системний підхід у комунікаціях Краща координація між волонтерськими ініціативами, групами Capacity building для ОП та ОМВ Моніторинг та Проведення інформаційних компаній і громадські проекти по відновленні та реновації інфраструктури

Протягом останнього блоку учасники напрацьовували свого бачення трьох сценаріїв - оптимістичного, реалістичного та песимістичного, що чекають на Україну та українське ГС в найближчі 6-12 міс

Сценарії розвитку подій

Оптимістичний	Реалістичний	Песимістичний
- Росте народжуваність; - Деокупація всіх територій (2013); - Небайдужі громадяни не бояться та йдуть у владу; - Освіта в пріоритеті держави і людей; - Перемоги; - рф розпадається не менше ніж на 23 окремі держави; - Зміцнення віри в майбутнє; - Деокупація (1991); - Свобода; - рф розбита на кволі клаптики. Виплачує репарації Україні; - Розпад рф; - В України спільний кордон з Грузією; - Повернення території станом на 2013; - Повернення людей з Україною в серці додому.	- тактичний удар; - розроблені комплексні плани розвитку ОТГ (1 рік); - F16 за 6 міс.; - часткова втрата інфраструктури; - воєнний стан "off" літо 2023; - частковий розпад росії; - перемога, але ціною втрат; - не повернення частини людей з-за кордону; - утиски з боку правоохоронних органів; - реєстрація ОГС в Дія; - часткова втрата інтелектуального потенціалу держави; - протести рф; - робота над покращенням законодавств у конкретних сферах; - ПДФО 2% на благодійність - 6 місяців; - Херсон - 6 місяців; - холодна зима 2023-24 рр.; - очищення території 10 років; - Чорний список для рф 2023; - відбудова Київська область 2028; - повільні темпи відбудови, до 10 років; - система психологічної реабілітації - 6 місяців.	- активісти в тюрмах; - ядерний удар; - обмеження свободи зібрань (цензура); - відсутність демократичних виборів; - прихід популістів до влади; - відсутність власного оборонного сектору; - радикалізація суспільства (криза демократії); - ВВП не росте (залежність від донорів); - корупція при відновленні; - заморожений конфлікт; - міграція з росії в Україну; - не повернення українців з-за кордону; - військова хунта; - розпад ЄС; - продаж отриманої зброї; - імітація реформ; - недовіра до державних інституцій; - збільшення нерівності (розрив) економічна і культурна.

Навігатор громадянського суспільства - цінності, що направлятимуть ОГС за будь-яких сценаріїв

